

Voksnes forskjellighet

Voksne som arbeider i skolen kan være forskjellige på de fleste vis. Det er både normalen og en realitet. På mange vis er forskjellighet et gode. Mangfold i

undervisning, i voksnes fremtoning og i tilnærming til fag og elever, kan bidra til at elever lettere får oppleve tilpassinger og læring som passer seg. På noen vis kan derfor mangfold dyrkes som et gode. Elever er forskjellige og trenger ulikt. Det kan et mangfold av voksne bidra til.

Forskjeller mellom voksne i skolen kan imidlertid også ha andre og mer alvorlige implikasjoner på livet i skolen. Arbeidet med barn stiller store krav

til den enkelte voksne. Variasjonene er store med hensyn til hvordan voksne i skolen klarer å fylle sine roller til det beste for elevene.

Det er ikke gitt alle voksne å få til å gjøre en like god jobb med elever, på alle områder. Voksnes forskjellighet er på noen områder kanskje den største utfordringen for at skolen skal kunne bli god for absolutt alle.

Den gode læreren

Forskjellighet på mange områder

Forskjellighet mellom voksne kan være sårbart å løfte frem. Det kan synliggjøre mangler, tilkortkomning og begrensninger, som igjen rammer både profesjonalitet og selvbilde. Det kan derfor være vanskelig å prate om forskjellighet, og konkretisere hva den innebærer.

Voksnes ulikhet kan gi seg uttrykk på mange områder. Forskjeller blir blant annet synlige i forhold til hva den enkelte:

- **anser som viktig og mindre viktig** i skolen og i arbeidet med elever
- **anser som egen rolle** inn mot elever, foreldre og medarbeidere

- **tolererer** av krenkende og uakseptabel atferd
- **legger merke til**, eller ikke, i arbeidet med elever
- **får til** og ikke får til

Det er også store variasjoner i hvilken grad voksne har:

- **Vilje:** - til fellesskap, - til samarbeid, - til refleksjon rundt egen praksis, - til endring, - til innordning, - til lojalitet.
- **Kunnskap:** på alle områder, men spesielt kunnskap om **hvordan** få til.
- **Forståelse:** av sammenhenger, av elevers behov og av egen rolle.

Og mangfoldet blir enda tydeligere om følgende områder regnes med:

- Initiativ, handlekraft, drivkraft, løsningsfokus
- Kreativitet, fagstyrke
- Omsorg, nærvær, relasjonsstyrke, varme, glød
- Erfaring, evner, interesser, normer, etikk
- Struktur, tydelighet, å være forberedt, å handle i forkant

Forskjellighet mellom voksne i skolen går med andre ord langs mange akser. Variasjoner kan på den ene siden gå langs en skala, om man har, eller ikke har, eller grader derimellom. Det kan for eksempel gjelde områder som ryddighet, etterrettelighet, varme, relasjonsstyrke, omsorg og kunnskap. Men variasjoner kan også favne ulik kunnskap, ulik vektlegging, og ulikhet i **hvordan** man velger å gjøre noe, eller **hvilken** kunnskap og forståelse man har for sammenhenger. Da er det ikke gitt at det ene er noe bedre eller dårligere enn det andre. Det er bare forskjellig.

Når voksnes forskjellighet blir problematisk for elever

Mangfoldet av voksne i skolen er spesielt sårbart for elever i negative roller, for elever som blir utsatt for krenkelser, og for elever som mer enn de fleste trenger voksne som ser dem.

Ansatte i skolen har definisjonsretten når det gjelder egne arbeidsforhold og hvorvidt de opplever å ha tilstrekkelig gode vilkår for å få gjort en god nok jobb med elevene. På samme vis er det elevens og foreldres opplevelse av skolen

som gir definisjonsmakt til hvorvidt skolen er god for den enkelte, eller ikke.

Voksnes forskjellighet i skolen innvirker på i hvilken grad

- elever opplever seg sett av voksne
- elever på vei inn i negative roller blir fanget opp tidlig, før rollen får festet seg
- små forhold får lov til å utvikle seg og bli store og alvorlige
- det er et godt arbeidsmiljø i en klasse
- krenkende og ødeleggende atferd blir avdekket, grepet fatt i og stoppet
- elever opplever trygghet, tilhørighet, og det å lykkes
- foreldre opplever å ha et godt og gjensidig samarbeid med skolen

Ansatte i skolen bør alltid ha med seg at noe av arbeidet man er satt til å gjøre er viktigere enn det meste annet av alt man har ansvar for, og skal jobbe med: Skolen må først og fremst være et godt sted å være for alle som er der, både mht. trygghet, fravær av krenkelser, og et godt læringsmiljø. Dette er skolens primæransvar, og stiller store krav både til skoleledelse og ansatte, på svært mange områder.

Det er mulig å gjøre en hvilken som helst elevgruppe tilnærmet fri for mobbing. Men det betyr ikke at alle voksne er i posisjon til å få det til, eller at alle voksne har det nødvendige handlingsrommet som kreves for å lykkes. Mer om det nedenfor.

Forskjellighet og rollene man er satt til å fylle

Lærere, assistenter og skoleledere har ulike roller i skolen, selv om alle bør fremstå som samstemte voksne i møtet med elevene.

Lærerrollen er en syntese av minst fem roller:

- Å være lærer, inspirator, tilrettelegger og veileder i arbeid med fag
- Å være leder, veiviser og sjef
- Å være omsorgsperson, med ansvar for at eleven skal ha det godt i skolen
- Å være oppdrager, normdanner og grensesetter
- Å være samarbeider alle veier i skolen, og ut mot foreldre og eksterne partnere

Styrker og svakheter må bli sett opp mot rollene man er ment å fylle. Om vaktmesteren ikke er breiddfull av varme, så er kanskje ikke det viktigst. Men om kontaktlæreren som er elevens primærkontakt inn i skolen, ikke scorer høyt på varme, nærvær, etc. så får det en mye mer alvorlig konsekvens for eleven det gjelder, spesielt dersom eleven har utvidede behov som må fylles for at hverdagen skal gå i riktig retning, både for eleven og for omgivelsene.

På noen områder spiller ikke forskjellighet så stor rolle. Mens på andre, kan det være avgjørende for hvordan hverdagen skal forløpe både for elever og for voksne.

To balanserende hensyn

Det er skolens ansvar å ta høyde for forskjellighet mellom voksne, og å drive sin virksomhet slik at den både rommer, omfavner, og der den blir et problem, bøter på denne forskjelligheten.

Skolens arbeid med forskjellighet mellom voksne må balansere to hensyn:

- Ansatte i skolen må på den ene siden inneha kvalifikasjoner, kompetanse og den egnethet som kreves for å få gjort en god nok jobb med elevene. "Noe" av egenskaper og egnethet må ligge i bunn hos den gode læreren.
- Det må, til en viss grad, være rom for forskjellighet hos ansatte i skolen, også på områder som ikke er til det beste for elever. Det er ingen realisme i at alle voksne i skolen kan bli like gode mht. varme eller relasjonsstyrke.

Det bør være en plass til mange slags voksne i skolen. Men det bør også alltid finnes føringer og systemer som i størst mulig grad sikrer at

- ingen voksne skal stå alene i arbeidet med elevene
- ingen lærer skal få drive alenegang i arbeidet med elevene

Det bør dessuten alltid være fungerende mekanismer som *fremmer enhet*, som *sikrer gjennomsiktighet* mellom voksne, og som *sikrer felles vokseninnsikt* i elevgruppa. Dette er mulig å få til alle steder gjennom plattformarbeid, og

gjennom å ta i bruk verktøy beskrevet på disse sidene.

Negative følger av voksnes forskjellighet kan til en viss grad bøtes på gjennom systemarbeid. Voksnes forskjellighet gjør det avgjørende nødvendig at skolen har systemer på plass, for å sikre at ansatte har kompetansen som kreves, for å sikre at ansatte klarer å fylle rollen de er i, og for å sikre at rett person er på rett sted.

Mer om

Den gode læreren

Den gode en-til-en relasjonen

Voksnes forskjellighet

Skoleledelse

Plattformen for den gode skolen

Verktøy

Felles ledelse

Elevsamtalen

Medarbeidersamtalen